המאסף

חדש אלול תקן

שירים

על דבר השלום הנעשה בין בית פריעסן ובין בית אעסטרייך

כַּעֲלוֹת חֶעָנָן עִם רוּחַ סוּפָה וָסָעַר
יָחֵרַד צִפּוֹר כְּנָף ׃ תִּלָּפֵת חַיָּתוֹ יָעַר
וּפְנֵי הָאֲדָמָה חָשֵׁךְ וָאֹפֶל מָלְאוּ ׃
מֵרַעַם נוֹרָא הַמַּפִּיט מִשְׁמֵי עֲרָפֶל
אַנְשֵׁי אֶרֶץ יֶחֱרוּדוּ יָנוּסוּ בָאוֹפֶל
כָּל זוֹחֲלֵי עָפָר בְּנֶקִיק סֶלַע יְכַלֵּאוּ ׃

פִּתְאוֹם תִּזְרַח הַשֶּׁמֶשׁ בַּחֲצִי הַשָּׁמַיִם
יָגֵל כָּל בְּרִיָּה ׃ יָשׁוּשׁוּ הוֹלְכֵי רַגְלַיִם
גַּם אַנְשֵׁי אֶרֶץ יַחְדָּיו יָרוֹנּוּ יִשְׂמָחוּ ׃
הַשְּׁחָקִים מִמַּעַל עִם הֶלֶם יִתְלַבָּשׁוּ
עָבִים מַרְגִּיזֵי אֶרֶץ כַּל עוֹד יִתְפַּנָּשׁוּ
חֶרְדַּת הָרַעַם עִם הַלַּפִּידִים בָּרָחוּ ׃

כֵּן יָמִים רַבִּים בְּנֵי גֶּרְמַאנִיָּען חָרְדוּ
כֻּלָּמוֹ אָחֲזָה הַשָּׁבָץ נָעוּ גַּם נָדוּ
גַּם הֶחְכְּמָה שַׂק עָטְתָה · אֵבֶל הִרְפְּתָה
עָבִים נוֹרָאִים עָלוּ וּכְבָר הִתְפַּשְּׁטוּ –
רָעַשׁ – וּמוֹסְדֵי הַבְּרִית בָּאָדָם נָמוֹטוּ
כִּמְעַט – חֶרֶב נוֹקֶמֶת דַּם אַחִים גָּלָתָה ·

פִּתְאוֹם נִגַּהּ הַשָּׁלוֹם זָרַח בְּאַרְצוֹתֵינוּ
הוּשַׁב חֶרֶב אֶל הַנָּדָן הוּשַׁב יְקָרֵנוּ
עַל כֵּן כָּל פֶּה יָרוֹן כָּל לֵב שָׂמֵחַ ;
אוֹת נֶאֱמָן וְאֹת עַל גּוֹדֶל יִקְרַת לֵב מְלָבֵינוּ
כָּל מַגְמָתָם הַפְּרוֹת הָרְפוֹת הַצְּלָחָתֵנוּ
כַּל יוּמַת מִכְחַר הַבְּרוּאִים כַּסָּם פּוֹרֵחַ ·

יִשְׂמַח אִישׁ הָאֲדָמָה פּוֹלֵחַ וּבוֹקֵעַ
יָגֵל הַבּוֹצֵר בַּכֶּרֶם שׁוֹרֵק נוֹטֵעַ
יָשִׁישׁ אִכָּר זוֹרֵעַ כִּי יֹאכַל הַפֶּרִי ;
יְשַׁדֵּד אַדְמָתוֹ וְיַקְוֵה אֶל צֶאֱצָאָיהּ
יֵלֵךְ עִם לֵב שָׂמֵחַ נֶגֶן בֵּין תְּלָמָיהּ
כִּי תַמּוּ לַפִּידֵי הָאָח וַחֲמַת הַקֹּרִי ·

תַּם אִישׁ הַמִּלְחָמָה בּוֹעֶרֶת בַּשַּׁלְהֶבֶת
תַּם הָאָבָק מִקְנֵה הַשּׁוֹרֵף כַּשָּׁבֶרֶת
דַּהֲרַת הַסּוּס נַם רַעְשׁוֹ בַּל עוֹד יִשָּׁמַע ;
חֲמַת הַמִּלְחָמָה תּוֹרִיד בַּחוּרִים שָׁחַת
תַּרְגִּיז הָאָרֶץ ; תַּחֲרִיד הָאֲבַדִּין מִתָּחַת
הַחֶבְרָה תִּפָּרֵד הַיְדִידוּת תִּקָּרַע ·

יִשְׁמַח עוֹשֵׂה בַּמְּלָאכָה בַּעֲשׂוֹתוֹ פֶּלֶיהוּ
יַחֲרוֹשׁ מַחְשָׁבוֹת שׁוֹנוֹת וּבְיָדָיו יְיַפֵּהוּ
כִּי תַחַת זֵעַת אַפּוֹ יִתֵּן לוֹ כִּפְלַיִם
גַּם אַתְּ חָכְמָה ; הָסִירִי בְגִדֵי אַלְמְנוּתָיִךְ
זְרַעִי זַרְעֵה הַטּוֹב עַל תַּלְמֵי לֵב דּוֹרְשָׁיִךְ
הָאִירִי בֵּינֵיהֶם כַּשֶּׁמֶשׁ בַּצָּהֳרַיִם ·

וְאַתֶּם אַחַי ! בְּכָל הַמְּקוֹמוֹת אֲשֶׁר תָּגוּרוּ
קַוּוּ הָסֵר הַזִּיקִים עוֹד בָּכֶם נִשְׁאָרוּ
מִנְּהַ שָׁלוֹם זֶה גַּם לָכֶם שָׁלוֹם יְהִי —
מַלְכֵי הָאֲרָצוֹת הָאֵלֶּה יוֹשֶׁר יִדְרוֹשׁוּ
שִׂנְאַת אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ מֵאַרְצָם יְגָרֵשׁוּ
בַּעֲבוּר יֵשְׁבוּ כֻלָּם בֶּטַח בִּלְתִּי קוֹל נֶהִי ·

וְאַתָּה הַמַּטָּה לֵב מְלָכִים כְּחַפֵּץ נַפְשֶׁךָ
הַבֵּט מִגָּבְהֵי שַׂחַק עַל תֵּבֵל אַרְצֶךָ
גַּם עַל יְשֻׁרוּן עַמְּךָ אֲשֶׁר מִקֶּדֶם אָהַבְתָּ —
שָׁפוֹךְ אַהֲבַת אַחִים תּוֹךְ כָּל לֵב יוֹשְׁבֵי אַרְצֵנוּ
יֵדַע כָּל אִישׁ וְאִישׁ כִּי אָב אֶחָד לְכֻלָּנוּ
וְלֵךְ לְךָ הוֹלֵךְ הֶרֶךְ יָשָׁר — רַב טוּב שָׁמַרְתָּ •

יוסף מטראפלוויטץ

באור ספרי הקודש

שאלה

אליכם נחורי חמד המוקדים על לקוח בקורה / מליכם מסים דנרתי לשמוע שמלה מחת / דנאור פסוקים מחדים נספר יהושע על נכון / ולא פס (יהושע י"ו י"ד—י"ח) •

וידברו בני יוסף את יהושע לאמור מדוע נתתה לי נחלה גורל אחד וחבל אחד ואני עם רב עד אשר עד כה ברכני ה' • ויאמר אליהם יהושע אם עם רב אתה עלה לך היערה ובראתו לך שם בארץ הפריזי והרפאים כי אין לך הר אפרים • ויאמרו בני יוסף לא ימצא לנו ההר ורכב ברזל בכל הכנעני היושב בארץ העמק לאשר בבית שאן ובנותיה ולאשר בעמק יזרעאל • ויאמר יהושע אל בית יוסף לאפרים ולמנשה לאמור עם רב אתה וכח גדול לך לא יהיה לך גורל אחד כי הר יהיה לך כי יער הוא ובראתו והיה לך הוצאתיו כי

ר׳ויש את הכנעני כי רכבו־זל לו כי חזק הוא ׃

ואך למוקר יהיה לם לעוררכם על כל הזרות לשר נמלא בספוקים הללה / והמפרשים התיגעו במאוד לפרשם יגללו במים לדירים והעלו הרס בידם ׃ כי עוד נשארו זוה תמיהות רבות / ותלוינה פה רק חיזה מהנה ׃ (א) מי היו המדברים ? לם היו לפרים ומנשה / לך יאמרו גורל לחד הלא לכל שבט ושבט היה גורל לבדו / ולם היה מנשה לבדו לז יגדל שלמה : מדוע נתתה / לי גורל לחד / הלא תשובתם נגדם / מדוע תהיו לתם שונים משאר השבטים ? הלא ה׳ נוה למשה עבדו מאת לתם לכל שבט ושבט גורל לחד ׃ (ב) מה היה התמיהה השניה / ומה התשובה על יהושע ? הלא לם לתרו לז ימלא לנו הלר / והוא השיב כי לר יהיה לך ׃ (ג) בחור מלות כי הנפלאות מאוד זוה המאמר / ודומיהם רבים :

והיום לם עוד תענו חומי בצחור נכון ומספיק ובלשון לם ונקי / ולא בתריכות / כי לם בקלרה / ולא בדרך דרש / כי לם בדרך פשט / לו לדפים הפרוש והבחור הוה במחסף / להפילו בישראל / וללמדו בני יהודה / ועל המבחר קבוע ברכת טוב ׃ לפם ולת עטו לשר תשלחו בגלל הדבר הזה להברתנו ׃ תהיינו פתשט פרייט / ולוגל ולת בשלחם חומן להחזיר ׃ למדו היטיב / שפטו יתום / ושפו לתמת תמיד לנגד פניכם ׃ תמיכם התפן בתורתכם ׃

אחרן וואלפסואהן ׃

בקורת ספרים חדשים

המשך בקורת ספר שירי תפארת

(עיין בחרש העבר)

טרם נחתום לת הבקורת על שיר הרחשון / עוד לי לזוה דקדוקים בלשון הלזין / לשר לפי דעתי לריכים תקון

תקון , ותלה הס : להיות הסיר המרווי לשר נרחם כל מלכי הסירים כמו שער לכל דברי הסיר הבאים אחריו (מרגוואענט) , ואינו מנוף הסיר , ח"כ אין להמלין להמשיך לת דבריו הבאונים בעלם הסיר על דברי השער הזה , ועתה תמה אני איך פקפיל המלין לת שירו לאמור : כאשר מת הדור ההוא . מה זה ההוא הנמשך על מה שלמעלה ממנו , וזה מה שקדם לו הלא אינו מנוף הסיר ?

שניית איך יאמר משורר גדול כזה המשלח לת דבריו מוסר השכל על כל גדותיו , על דור לדק ויש מעשיו עמו מתו ? מה זה תקות לדיק אם במותו ימותו גם מעשיו הטובים ולא ישאר להם שם נאחיי בארץ ? מדוע לא הרגיש הרב המחבר בזה , ושגם הפסוק לאמור : כַּאֲשֶׁר מֵת דּוֹר יוֹפֶף , כָּל אֲדֶק מִן הָאָרֶץ . אין כיוצא בזה .

דף ז' ע"ב פסוק ט"ו אמר מפיו יצא נחל גפרית מהול בשמן , וכוון בזה על רשעה גדולה בדברים רבים למען הכניסם אל הלב . לא ידעתי להלדיק לת הקאר הזה , כי נפרים ושמן יאהדו לת הקערה , ואין בו שום רבות וקאר לנחת ואן .

דף ח' ע"ב פסוק ג' אומר דך משמן כלו קבר פתוח , גם פה יאלה שגגה מלפני המלין כי לא יתכן קובר קבר על אומר , וגם דבר דך משמן לא יכול להיות קבר פתוח . וכבר קדמני בהקערה הוסף תכס מחכמי העתים .

השיר השני , מספר לידת משה עד בואו אל בית פרעה . לא ידעתי מה הסיב לת המשורר לספר לנו לך פיים עמרם לת יוכבד לשוב אליו . ולפי דעתו שהלין עליו רוח הקודש , ורלה לת העוב הזה קביע לעתו ע"י הילד , לך אמר המלין בפקח שירו (דף י"ב ע"ב פסוק ה') אביו אמר נואש בכה רב בבי . הכוב הזמין עמרם ברוח נלן בו ? ואם דאקו ספור הכתוב נאמרו וילך איש מבית לוי וכו' לספר לת המשורע הוא על דרך נס , מדוע לא נאר בפשט ברב המתרגם האשכנזי ע"ד אין מוקדם ומאוחר בתורה .

(עיי"ש במקומו) . ולפי דעתי היה לו להמשורר רב התועלת בספרו את המאורע הזה , גלי תוספות וגרעון מאשר ספר לנו הכתוב . ובזאת יקרומם גם הסיר , לאחרי אשר פלפינאתהו למו סלעה ירמיס , ותאר בי לא תוכל עוד להגפינו , ותבך אל חיק אמו ותקונן .

מה נמלנו דברי עם הילד (דף י"ד ע"ח) . מה נעמו דברי עלמה נאמרה :

אל המדבר בין בהמות שרח אביאך וכו' עד
קין יש לחמת החיות , לא אל רשעת נבר .

ומה יפה המליצה נאמרה זכרתי מפלט תכל ממבול המים כו' עד סוף דברי יוכנד . גם דברי מריס אשר אמרה על נפשה , מתוקים מנופת והכוונים מאד בענין הסיר . כך אמרה

אולי רוח ישאנו אל חגוי סלע
ובשימון יחביאנו עד יעבור זעם

לא מלאתי לנוחם על מרה , כי מאין יהיה הילד ? אם לא על דרך נסי . ומדוע לא אמרה :

אולי רוח ישאנו אל השפה
יעבור הולך דרך וכו' ?

אמנם זאת חסר לנו הקוראים , בהגינו כל פעם עלת אל ממרום טרם הלכו לספר לנו את הקורות . כי מי יספר לקרוא את סירו בהתפעלות החמלה על הילד ועל תגורתיו בהתפעלות התשוקה לדעת את מוצא המאורע , כי הקורא יודע כי יד אל עושה כל זאת והוא יפנה את כל זה לעזבה , וזה היה לו להמשורר להסתיר מעין הקורא כאשר כבר זכרתי לעיל .

דף י"ז ע"א . הלכה הלוך גם נגן וכו' , לדעתי אין כאן מקום לסיר ונגון , ויפה עשה המשורר אם אמר

פה שרלמה ומהרה מבלי הבליג ונופם / עד נוחה לבית לחמה :
ותחת לחמרו (פסוק ו') ובפיה שוררת / הי' לן לומר ובקול
דם קראה .

דף י"ח ע"א נושאים אלומות זכו' מה מתקו לחיך המבקר
המלילה הנעימה הזאת / כלה מחמדים . ומה
מאד הצטיל המשורר פה לקצר את הפסוקים אשר יקשה מאד
למשורר / וזה אשר יקראו לו חכמי האסטעטיק דען
מיבערגונג . וכל דברי השיר הזה המה שכליים ונמלצים עד
מאד . לך נדברי עמרם (דף י"ע) מלאתי לשחול את פי
המשורר : איך הניחהו כנגיח נועח בלהיו / וכאינו נועח /
בחרי הפכים נוסחו אחד (שם פסוק ה' ו' ז') . ונסוף השיר
שם נפיו עוד על מים רבים אל עליון תשירי / ולא ידעתי
מי הוא האיש עמרם פעם ינגח / ופעם יחשוב את נחו כאונב /
מי הכריח את המשורר על כל אלה המחשבות אשר יבלבלו את
הקורא לבלתי דעת את האיש המדבר לפנינו .

דף ב' נתן המשורר שמחה בלבי / ברעותי הנער הזה על
נס פרעה

בפקודת מניקתו השתחוה שם הנער
כגמול בטא תודות על טוב לו גמלה

ומה מאד הטיב המשורר לדבר על שם משה / ופירשו על כל
כל המעשים הנוראים אשר עשה בימיו .

השיר השלישי הוא כולל ספור הריגת המצרי ובריחת משה
ממצרים עד חולדת בניו . במהות השיר הזה אחרוני
חמר המלין :

גוצר תורת אמו מוסר אביהו
מיד אומנתו רק זאת ישאל פיהו
אלך אל מנקתי בית איש הדעת

מי יסכים עמו נוה / שלקח משה מוסר ותורה מאבותיו /
ושהוא ידע את עמרם כאיש דעת ? הילד אשר לא ידע כי

אם לנפש חודה כנמול בנוהו בית פרעה / ידע מוסר ודעת
אשר קבל עם ? מכל אלה מרחה שכחת המלין לפעמים שהוא
משורר / והמשורר יסגיח על כל מוצא פיו ללכת אחרי טבעי
הדברים ושדרי הבריאה כמו שהם / ולא ימלא שיריו כלאי
כלאים למעלה מסדרי הטבע / ונפרט בענין הזה אשר עיניכם
רואות שהנסיונ יד עליון את כל המתורעות כסדרי הבריאה /
ולא עשה אות ומופת בלתי חוץ לדרך הטבע עד עת בוא הגאולה
בהוציא את העם קוממיות למען ידעו כי אני ה' אלקיהם ואת

דף כ"ג ע"א הניע המשורר את משה עומד בשקול הדעת נושא
ונותן עם יהרוג את המצרי אם לא • וכל זה למען
הורות הוא ידע כי עד דור דור עוסי טוב ממעיו לא יגלו • לא
ידעתי מדוע לא הניחו להרגנו כמו שכתו בחורתינו / מנקמתו
וקנאתו קנאת אחיו המוכה ? הלא ידעו כי על זאת המיתו / אך הרב
המחבר ירא לחסוך את משה על חימה וקנאה ח"ו ולזאת פניגד
מתפלסף ושוקל במאזני התבונה תחלה אם ישלח ידו בו אם אין /
והלביאהו ישע ועשהו רוח נקם / ואם בפיו הדברים

ומה אירא אם אל הוא הנותן לי חיל
או מה חמת המלך / אם ממליכו ירצני

ובכל זאת ויפן כה וכה אם יש מצרי רואהו / וירא כי אין איש
איש וירץ ויהרגהו / ויחוש לאיש / אשר לפי דעת המשורר
לא בהתפעלת הקנאה והחימה / כי אם אחרי שקול הדעת
והרכות הבחינה מלא כי ידוך בהרגו את המצרי / לפנות כה
וכה ולגור מפני הרואה ? משה / משה / מוטב שהיית איש
קנא ונוקם נקמת ריעך בהתפעלות לבבך כאשר קרואים מחומר
מלהיותך שולח ידך בנפש החדש בבחינה ודריסה כואת ! —
גם אנכי פניתי כה וכה לדעת את היסוד אשר נשען עליו המלין
בזה / ולא מצאתי דבר • מדוע לא ספר המלין / כרחות משה
איש עברי מכה אחיו וימלא חימה ויך את המצרי ויטמנהו בחול •
ואחר המעשה נקחרט על אמר שלא יודע הדבר / ואחרי שנודעה
הדבר גרת ממצרים •

בסוף הסיר הזה עוד ספור המעורעם ופנה אל שיר חוריו חרוזי מלת מן ועשם ׳ ואף שינה מדרך הכלל אשר אמרו חכמים נסיריס ׳ נודה לו תודות אלף ׳ כי נמלטו דברינו ׳ קרא נא עמי ׳ הקורא ! את הדברים כפלה ויהיו מעדנים לנפשך :

אריה טרף שה בן ישי הכהי
מציל מלביא יוסף זה מי שמהו ?
היפעל כן מחר ׳ עשה כן אמש ?
על מה בזה נפשו ׳ בגד בה בגד ?
הלבעבור שה זח השליכה מנגד ?
הלבעבור תנשמת יחדל אור שמש ?

אך דמעת עשוקים לבו ראה
שה זה לא חטא הכפיר עז מנהו
כן יקרה לאדם ׳ עז תם בולע .

ב

מרפא לשון ׳ עם חשמעו לי ולתוכחתי ׳ לכבוד הקב״ה והורתו הקדושה חברתי ׳ יהיו לרצון אמרי פי אליו הוחלתי ׳ מודעה זאת ניתן (נתן) לכתוב לכן את שמי חתמתי נאום רפאל וכו׳ ׳ הונה ק״ק אד״ן יע״א . באלטונא ׳ בשנת להבין משל ומליצה דברי חכמים וחדותם

טרם נגיע לנקר מספט הספר הזה ומעשיהו ׳ נסיס פנינו על ספרי מוסר נכלל כפי אשר יאתו לתור בזמנינו וקרוב לזמנינו

לזמנינו למקור עליהם ועל תוכותיהם , להעיר לבב הקורא על ההבדל הגדול אשר בין דברי מוסר הנאמרים לבני ישראל בימים שהם ובדורות הראשונים , ובין תוכחת אשר נאמרו למו ולאבותיהם בדור הוא , ולהרחות לעין כל לך גם בדבר הזה ירדנו מעט מעט , עוזנו בדרך היסר אשר דרכו בה הראשונים ללכת ארחות עקלקלות אשר מקשים ומרחיקים תוכנו מן המטרה , כאשר עינינו רואות בחמת ארוב דברי מוסר ותוכחת בימינו הן תוכן הנכתבים בספר כלה אשר לפנינו , והן תוכן הנאמרים מפי המוכיחים הפוצבים מעיר לעיר ומקום למקום , לא לעזר ולא להועיל המה לא הגליהו ולא עשו פרי כי לא יעלו על לב השומע והקורא לעולם .

הנה בימים הראשונים בחיות בני ישראל על אדמתם הקים ה' להם בכל דור ודור מוכיחים מבני תמת וידועים , אלא המה הנביאים הקדושים , רוח ה' דבר בם ומלתו על לשונם ללמד בני יהודה ויושבי ירושלם דעת ויראת ה' , להסיר להם ולהם מדרכו הרעה אשר הלך בה ולהשובתו בדרך השובה והישרה , כאשר דבריהם כתובים בספרי קודש אשר נשתמרו למו עד היום הזה . ובקראנו בדבריהם הללו נראה כי כל מוסרם ותוכחתם דברו בלשון לחם וברור עד מאוד במליצה נעימה ומהודרת , ישמח לב הקורא תוכם ועוד היום משתעים חכמי עם ועם על רוב טובם ויפיס ועל מליצתם המתוקה והנעלבה . וכן כתב הרב המפורסם ר' נפתלי הירץ וייזל בפתיחתו לספרו הנחמד סדרי תפארת (חלק רחשון) „ מראש ומקדם היה הסדר כלי חפץ „ למלכים ולנגידים , ומראה כי כשספט השם את יהיר כפו על „ חשחתו נאמרו הדברים בדמות הסדר , ותוכחת השם לקין „ היקה בשורת סדר וכו' וכן תוכחת השם העומדת לעבד בנני „ ישראל דברי סדר הם וכן דברי הנביאים ישעיה ירמיה יחזקאל „ קרי עסר וכו' " ובחתם הכותב הוא נראה ומבוארת לכל משכיל בהתבוננות מעט , כי מה תכלית התוכחה ? השם לחת תפלה ודופי בהחושים ולפרוע תוכם לשמלה נגד השמש ? רק תכלית ומבוקש התוכחה היא : לעורר לב החוטא , לשבב סינחם על הרעה אשר עשה , ויחן לב לשוב אל ה' , ולכונה הוחת מן הכורך שיתחזק ויתחזק המוכיח בכל כחו , לעורר על

לו מוסרו ומוכיחו כאות הנפש החוטאת , כדי שיהיו דברין נכנסים ויפעלו בה , ואין זאת כי אם , רק על ידי מליצה שירית , נעימה ומסודרת , כי היא מושלת בכוחות האדם ומודרת במסכיות לבו ותמשיך רעיוני השומע , לא כן בהגדה פשוטית כאשר ידבר איש אל רעהו בהמון העם , כי החוטא לא יתן לב לשמוע תוכחה ולהאזין לדברי המוכיח , וכמו כן כתב הרב הנ"ל בספרו הנ"ל (שם) ,, ומה יתרון עוד יש להגדה ,, בשיר שבחות מלין מעשים בנקל יאחזו בנפש ובכח הזוכר , ,, אחר המדבר לדבר קלקן תקיפות וקלקן חלושות ובח זה ובעל ,, זאת זה , גם תחרונות משכחות ראשונות לא יעלו עוד על ,, לב השומע וכו' — ולפעמים הלשינו תוכחתם במשלים ובדמיונות ובפרט ברלוסם להגיד לאדם פרטי פשעו וחטאתו , וכן עשה נתן הנביא בהוכיחו את המלך דוד על קחתו את בת שבע . לא דבר אלין לאמור : מדוע עשית הדבר הזה ? איך לא יראת לשלוח יד בחטא הזאת והיית בעולת בעל ? וכדומה , כי אם התחיל בדברים אחרים על ידי המשל מן העשיר והשלך . ומחוכו נגלה אליו עונו וחטאתו מעצמו . וכן עשה הנביא אל מלך אחאב , כאשר כרת מלך ישראל ברית עם בן הדד מלך ארם , התחפש הנביא בתפר על עיניו ויבוא אל המלך מוכה ופניו והוכיח אותו על חטאתו (מלכים ח' כ') , ודומיהם רבים בספורי הנביאים . וגם בזאת הכונה מבוארת ונגלית . כי נודע הוא מתכונת ודיעות האדם לתהוד את מעשיו וברכיו ביותר , וכל איש ואיש יחשוב בלבו לאמור : אני הנדיק כי כל דרכי משפט ודק ואין עול , ועל כן אם יתעורר איש להוכיח את החוטא ולהודיע לותו כי בזה ובזה שגה וכזאת וכזאת עשה , לא במהרה יעשה החוטא אליו את אזנו לשמוע את דברי המוכיח רק יפנה אין ערוך ולא כניס , ואם ישמע את דבריו מפני הכבוד או מסבה אחרת , לא להועיל ולא לעזר יהיה התוכחה , כי הדברים לא יכנסו כלל בלב השומע ולא יפעלו בקרבו , ואחר פנות המוכיח לדרכו יהיה בעיניו כאלו לעס נאמרים כלל ואם גם אם יהיה החוטא איש נכבד וקצין העם , כי מה יעלור ברוחו לגרש המוכיח מעל פניו , בפתחו את פיו לדבר ? ובעבור זאת השתמשו הנביאים הלזה במשלים

ובדמיונות השומע חושש ימין כי לא לו יניעו הדברים אשר נאמרו במשל הוא ועל כן יטה אזנו לשמוע ולהאזין , והוא לא ידע כי בנפשו הוא , עד כי נאחז בחפלי קוכחים בתין פנות ימין ושמאל , ובעל כרחו יענה לאחר כן ויודה תשחתו אשר פעל . וזה הוא אשר נקרא בשם משל , כי הוא מושל על הדברים בני האדם ומכוונתיו , יכריח חושש בעל כרחם ובלא בעותם לשמוע להאזין ולהודות , מה שלא עשו זולת המשל , כמו המושל אשר יכריח את עבדו לעשות דבר מה בעל כרחו . — ועל פי הדברים הנ"ל ותשכיל עתה וסנה לדברים רבים אשר נמצאים בספרי הנביאים , אשר כמו זר נחשבו בהשקפה ראשונה . כי מלאנו פעמים רבות שבא לנביאים דבר ה' לעשות דבר מה אשר יפלא מאוד בעיני האדם , כי כן הוה ה' צ"ה את ישעיהו , ללכת ערום ויחף (ישעיה כ') את ירמיה , לקנות בקבוק חרס (ירמיה י"ט) את יחזקאל , להעביר חרב חדה על ראשו ועל זקנו ולהעביר השליש משערו בתש (יחזקאל ה') ולהושע אמר : קח לך אשת זנונים (הושע א') ודומיהם רבים , וכבר עמדנו וערכו המפרשים לתת טעם וסנה לדברים האלה , ואולם הוא הדבר אשר דברתי למעלה , שהכונה בזה היתה רק להטות אזן השומעים להקשיבה אשר קצת מפי הנביא . כי אם משים לב להתבונן במעשים האלה תראה שכולם נעשים בעת ובזמן אשר רצה ה' להוכיח את כל העם מקטנם ועד גדולם ולא פחים פרעים לבדם , לך לספוד ולהוכיח את כל ההמון הוא דבר קשה עד מאוד ומאז בלתי תפסרי בכח הנביא לבדו , כי רבים מהמון אשר לא יפגיעו כלל על דבריו , ורבים אשר לא יכלו להבין היטיב חושם וכדומה , ועל כן הוה הקב"ה את הנביא לעשות דבר אשר יהיה זר ונפלא בעיני הרואים , דרך דמיון ללכת ערום ויחף , ועל ידי כן בודאי כל הרואה את הנביא יפעיה , לים נכנד ונטות פנים , הולך ערום ויחף כאחד הרקים , יפוס ויתאלה ויאחל למות על מה את הולך ערום ויחף ? ומתוך השאלה הזאת יכנס הנביא עם השמל בדברים ובתוך כך יגלה לו מאמר ה' : כן יגלה מלך אשור וכו' , וכן הוא בקחת חושע את זנונים ובניהם , כולם רק לעורר לב ההמון על פעולת מעשה הנביא כדי לסבב שישאלו

חוקו

לומו ויכנסו עמו בדברים עד שישמעו מפיו , לוכחת ס' ומוסר לשוב אליו בכל לבבם .

אחר גלות בני ישראל מארצם ותמו הנביאים מן הארץ ,

קמו חכמים אחרים להוכיח את העם ולהזהירו ללכת בדרך הטובה הלא המה חכמי התלמוד התנאים והאמוראים אשר נקובים בשמותם בתלמוד ובמדרשות וכדומה . אבל כאשר נודע מן היום אשר ילמו בני ישראל מארצם ונפוצו על פני תבל לחרות , גלה גם לשון עבר מפיהם ותו לא נשתל לבבל לשון עם ועם אשר בקרבו בני ישראל יושבו , בלשון עבר , כאשר עינינו רואות בתלמוד שהוא כולל מתוך מלשונות רבות כמו לשון עבר , ארמי , כשדי , יווני ורומי , ונשתרו מעטים יחידי סגולה דוברי לחוק ואשר ידעו להעיר חוון במליצת הגונה ורחויה , חן להמשיך לב השומע במשלים ודמיונות , וכבר קלסן בדבר הזה את ר"י בן זכאי בתמרת (סוכה פרק היכן) אמרו עליו , על ר"י בן זכאי , שלא היה מקרין וכו' משלי כוכבים ומשלי שועלים וכו' וכי' רש"י ז"ל , משלי כוכבים ומשלי שועלים דבר חכמה שיסדו הקדמונים לתת לתשלת לקוחתם ומולין לוקן בכוכבים ובשועלים וכו' ואם כן לימוד מה עשו האחרים אשר לא ידעו דבר לחות ואשר לא יכלו למשל משלים , ברצותם להוכיח את בני דורם ? במה המשילו לב ורעיוני השומעים אל מוסרם לבל תקון נפשם בהם ? כה עשו ! ידעו כי כל הכתוב בספר תורת משה היה לשמים ובספרי הנביאים הקדושים , נודע להרוב בהמון , יקר ונחמד מאוד בעיניהם וכולם מתאוים לשמוע לוקחם . כי בימים ההם ערש ילמד התלמוד נכתב בספר לאור , לא היה לבני ישראל ספרים אחרים זולתי תורת משה וספרי הנביאים , ובהם לבדם הגו ולמדו , תחת אשר היה לבני ישראל בדורות הבאים ספרים הרבה בהלכות ואגדות , בדרשים ובפסוקים , בדינים ובמשפטים , אשר מוטל עליהם להגות בהם יומם ולילה , ותורת משה ודברי נביאינו מונחים בקרן זוית אין דורש ואין מבקש להם ! — על כן התחכמו להמשיך לב ורעיוני ההמון על ידי המקרות והפסוקים התלה כמו שעשו הקדמונים לתלות לוקחתם במשלים ומתוך שההמון יקן לב לשמוע המקרא יקן גם כן לב לשמוע עמו הלוקחה והמוסר

אשר

אשר דרש המוכיח בפסוק הזה . דרך דמיון מצאנו בגמרא : אמר ר"ש בר נחמן אמר ר' יונתן מיון הפורענות בא לעולם „ בלא זמן שהרשעים בעולם ואינה מתחלת אלא מן הצדיקים „ תחלה שנאמר כי קצף ממך ומגפה קוצים ויאמרו אחם יוצאה זמן „ שהרשעים מצויס (פירוש : הרשעים נקראים קוצים) ואינה „ מתחלת אלא מן הצדיקים תחלה שנאמר ונחכל גדיש וכו' " הבי קשיא על דעתך להאמין שר' יונתן האמין וחשב שהפסוקים האלה מוריס בחמת על הדרוש הזה ? הבי אמאי שהכס כהדרשן ר' יונתן הזה יחסוך בלבבו שהפסוק אשר נאמר מפי הגבורה למשה להורות בין דין ודין בענין נכסי בני אדם , ירמוז על דבר הפורענות אשר רחוקים זה מזה כרחוק מזרח ממערב ? אם כוונת קאמין , חי אני ! קבנוד מאוד בבנוד החכם הזה בחתך לומו בנגיר מדעת וקבונה אין בו , רק הוא הדבר אשר דברתי , החכמים האלה כמונו כמוהם ידעו שאין המקרא יוצא מידי פשוטו , וכוונתו רק משמעו לבדו , אמנם לבעבור את האקלח לתוכחתם הלו לותה בהפסוק כדי להמשיך על ידו לב ואזן השומע להטות לותו על דבריהם , כמו שעשו הקדמונים במשליהם , כמרגלא בפומי דחכמי תלמוד במקומות אחרים : קרא אסמכתא בעלמא הוא . ומזה תבין טעם האמר אשר אמרו פעמים רבות : אין מדקין על הדרש . כוונתם שענין ההלכה והקבועה בעסק הדרש הוא דבר בלתי מועיל , והלא אין הכורך הוא , כי על מה ולמה תעריח אם עצמך , לסקור ולבנות להקשות ולהשיב בדבר אשר נודע גם להאומרו שהוא מינינו אמיתי , ואשר נאמר מכוונה אחרת לעורר לבב השמן ? כי בדבר הלכה יהיה למוקר אם נוקשים ונוקנים בו , למען שיורר הדבר היטיב בלי ספק ותקוס האמת על מכונה , לא כן בדברי דרש , כי מה תכרר ותאמת בדבר אשר מינינו ברור ואיננו אמתי . ואם בנות נוחת היטיב , תרחה כי הסירותי הוא כל תלונת המלעיגים על דברי חכמינו בעלי הדרשות , כי המלעיגים חשבו , שחכמי התלמוד אשר בחרו פסוק אחד עפ"י הדרש האמינו באמת שכוונת הפסוק כמו שדרשו , ועל כן התריבו המלונגים את לשונם לתת שחק ודופי בדברי הצדיקים האלה , אבל לא כן מחשבות התלמודים , ושקר ענו המלעיגים בהם ,

כי מעולם לא עלו על לבם להחמין דבר זר כזאת , והחכם יבונם דעת רוח ? ומעט מהדבר הזה ודומיתו , אבל לא כולו בבר הניח הרב ר' יהודה אלגי בספרו המפואר כוזרי (במאמר שלישי) ואציגה פה מעט מדבריו כאשר אחר לקטתי אחת הנה ואחת הנה : „ אמר הכוזרי כן אני רואה בחלקי דבריכם מהולחם „ פסוקי התורה על פניכם שמראים לוחם הקשה , ובעיד הנפש „ כי לא היקה הכוונה בפסוק ההוא וכו' אמר האחר אבל נאמר „ וכו' או שיהיה הכתוב לפסוקים על דרך המכתם וכו' בשמן „ שמיקל עליהם וכרם . אך ההנדות מהם שהנניהם דרך הנעה „ והקדמה לענין שרוצים להגלות ולאמתו וכו' ואני מודה לך מלך „ כוזר שבאמת יש דברים שאינינו יכול להעעימך טעמים „ מספיקים ולא להבניהם בקשר ענין וכו' ומה שהיו (החלמידים) „ נוהגין במה שמעו מרבותיהם עם השתדלותם שיחברו כל „ מה שמעו מהם והיו נוהגים שיאמרו תוכן במלותם בעצמם „ ולפעמי שלא היו מביניס ענינו וכו' אך כל זה במה שאינו „ נאסור ובמותר ועל כן לא נרגיש אליו " . עכ"ל מלוקט . אך לפי מה שכתבתי אין לחנהו לריכים לכל זה .

ועל פי זה יוכל להבין מאמרם פעמים רבות בתלמוד . אמרו (ברכות פרק ראשון) „ אמר רב חסדא מאי „ דכתיב תוכח ה' שערי ציון מכל משכנות יעקב , תוכח ה' שערים „ המעוניים בהלכה יותר מכל בתי כנסיות ובתי מדרשות וכו' " אחר לכאורה יוקשה מאוד על שלשת הרב הזה בשאמרו מאי דכתיב , כי מה הוקשה לרב חסדא בפירוש הפסוק הזה עד אחר הולרך לדחוק ולפרשו בפנים אחר ? מדוע לא הניח המקרא כמשמעו שהכתוב תוכח שערי ציון לבדם ולא שאר משכנות בית יעקב בתרגם ? אבל כוונת רב חסדא בזאת כן היא . שאל תיוה מופר ותוכחה נוכל לקבוע בפסוק הזה אם נדרשהו לפני הסמוך ? וזה הוא מאי דכתיב כלומר מה הוא אחר נדרש הזה הפסוק ? והשיב ע"ז תוכחה הזאת נוכל לקבוע הן , ושיש שחפץ הקב"ה יותר בלמוד הלכה משיחפוץ לשמוע תגדתא והפלות בתי כנסיות . ורחיה יותר חוקה לדברי היא מה שאמרו (ניטין פרק ראשון) „ אמר ליה רב הונא בר נתן לרב „ אשי מאי דכתיב קינא ודימונה ועדעדה ? אמר ליה מתווכח

בארץ ישראל קחזיב (פי' המקרא מונח במקומות בארץ ישראל) •
אמר ליה תנו לנו ידענא דמקומות דאר"י קחזיב ? אלא
רב נחמיה מתרגיזנא אמר כך עשית כל ימים לנו קנאה על
תבואתנו ודומס ? סוכן עדי עד עשה לו דין" הנה נראה
בחוש שכשהלך יצא בעלמו שמחות קינה ודימונא ועבודה ?
שמות עירות בארץ ישראל המה וכלל זאת שהלך מחי דכתיב כי
כוכבו רק לבדעת ? לזה מוסר ותוכחה נוכל בעזר צורך
לתלות בפסוק הזה ? ימים לנך קורח לדברים הללו ואל
יהיו קלים בעיניך — •

גמרא שהשמנו עד כה רחוק ? שכבר עזנו מיוה חכמי תלמודים
בתוכחתם את הדרך הטובה אשר דרכו בה שניהם ?
והשבל הגדול בין דרך התלמודים ובין דרך שניהם ? בדברי
מוסרם כי לתלה יחר שחת במוד ? ועתה קראה מה היה לנו
בזמנינו וקבוב לזמנינו והדרך אשר הולכים בה מוכיחי דורנו •
כי אחר מות חכמי התלמוד ? ואחר מות הגאונים והרבנים
המפורסמים אחריהם וידל כבוד ישראל מאוד כי הקורה והחכמה
גלו מהם ונשתרו עוד מעטים יחידי סגולה אשר חור ה' נגה
עליהם ? אך מתי מספר המה ונער יכתבם ! כי ההמון הינם
נוקנים לב עוד להגות בתורת שבכתב כלפנים ? רק כל חיש
לדרכו יפנה להביא ערף לביתו ולהחזיק את נפשו בלוח העתים ?
והרשעים (לבד היחידים אשר וכרתי) הוגים ועוסקים כל ימיהם
רק בתלמוד לבדו ? והתורה שבכתב ממש בעיניהם כספר חתום ?
בחמרם : מה לנו ולמקרא הלא התלמוד בלול במקרא במשנה
ובגמרא ? וכבר יצאנו ידי חובתינו גם בלמוד התלמוד לבד !
ומה גם בעת אשר נפרצה הפרץ בבני ישראל למנות דיינים
ושופטים על ידי כסף וזהב ! רואה נא גם ראה מה שכתב הרב
המהרשא ז"ל (בסנהדרין פרק ז') לחמרו שם על המעמיד דיין
שלינו הנון בחמר אלהי כסף ואלהי זהב לא תעשו לכם • וכתב
הרב הנ"ל "ונסגה חעת ואמה זו נשתרבב עתה בקרוב בינינו
וכו' ויצא לנו בדור הזה למכשול ולמוקרת עון בכמה תקלות
וכו'" עכ"ל והרב המשרשא ז"ל מי בשנת שע"ו • הרי
במחים שנה אשר כבר החלה הפרלה הזאת בעוונינו ! ומי יתני !
כאשר הייתי בעיר מגדולה • • • ראיתי עשרה מנשים קורניים

אשר ליזה מכס ישכון על כסא הורתה למשפט לומדים מדי יום ביומו שעור אחד בגמרא ובפוסקים אחר תפילת שחרית ופעם אחת הגישו להפסוק לך ה' הגדולה והגבורה וכו' אשר הוכח בגמרא / היו שואלים זה לזה היה מקומו ? זה אמר הנה בתהלים / וזה אמר בודאי בשמואל או במלכים תמצאהו • כן הדור הזה ! ורעה עוד מזאת בעבור עונם להנות בתורה שבכתב כראוי ואינם מדקדקים בה כראוי / כי מלאכת הדקדוק קועבה בעיניהם / יסובב שלפעמים יגלו פנים בתורה שלא כהלכה שואלים ומשיבים בה שלא כהוגן / ולא לעתיד לבוא דמיונות בעלמא רק לגבי דברים לחדים אשר נודעים לכל ואשר שמעו חוכי • מוכיח אחד דרש בעירנו פעם אחת על הפסוק שומר שבת מחללו / ויקשה הלא המקרא כולל שני הפכים בנושא כי אמר שומר שבת ואח"כ אמר מחללו ? הנה בעבר הוא לא ידע הפשרם בין מְחַלְלוֹ ובין מְחַלְלוֹ • — עוד דרש רב אחד בעירנו על הגמרא (שבת פרק ח') ת"ר ה' לימות הן לימת חלם על גבור לימת מפגיע על הארי וכו' אמר רב יהודה אמר רב מאי קרא דכתיב המבליג שוֹר־על עֲז עכ"ל ודרש הרב הזה לאמור המבליג שוֹר־על עֲז • ואשר בתקוממו מיזה מכשים לעורר לבו על הענגה הזאת בחמרם לפי קריאתו יהיה המקרא סותר למה שנאמר בתלמוד כי השור בחמת חזק יותר מהגז / או רצה כי לא ידע וקבל עליו מן היום ההוא והלאה ללמוד ולהגות תמיד בספרי תנ"ך • אשרי לו כי זקנתו לא ייבשה את ילדותו ! — גם קרית רב מפורסם אחד בבית הכנסת בתוכחתו המקרא לזיך נפלת משמים הילל בן שחר • תחת הילל בן שחר ! גם התכמות האחרות אשר לפנים התהלכו בין בני ישראל / כאשר מצינו בתלמוד דברים אשר יורו בתלבט לאמור שהחכמים ההם כבדו ולמדו החכמות האחרות כמו בהלכות ערובין בדיני זרעים וכלאים בעניין עבור השנה וכדומה / נתבדו ממנו לגמרי / כי בימים ההלה הנזכרים • הרחיבו שקו תוקם / ויאמרו להעם תועבת ה' המה לא קביתו תוקם על תוך בתיכם / כן יחרה אף ה' בכם ! ומה כבר החל הנגע הזה בבני ישראל זה כמאתים שנה / מכל מקום לא עשה כל כך בנומינו וקרוב לומנינו • והמסובב מכל זה הוא רע ומר מאוד / כי אחרי

שכחכמות לא יגלחו לא ידם / על כן לוקח מעורבים בין הבריות כלל / והלכות דרך ארץ והנהגת אדם לחבירו כמו זר נחשבו להם / נכלמים בפיהם ולוקח יודעים מלומה ממשפט הקבל ומעשיה / את פועל ה' לא הביטו ואשר נרחה ונגלה לנו כל יום ויום וחדשים לבקריס על פני האדמה הוחק / ועל אשר לוקח יגיעים נתנ"ך / לא יכלו לדבר לחות בלשון עבר / ואת לשון העמים אשר בתוכם יושבים לא יפקנו לדעת כי מחסו בה / ועל כן בלעגי שפה ידברו / ומליוחם מליצה מעורבת ומבולבלת לא תואר ולא הדר לה • ובהגיע התור והמועד הקבוע להוכיח לבני עירם ובני דורם / אין לחם יודע מה לעשות / כמה ימשכו לב שומעיהם להאזין לדבריהם / וילכו ויחפיצו דברים לא כן בדברי דרש וחבדות / ויהלו למקלל בחקלל / (כי הדרש בגמרא כבר סיה למקלל כמו שבחבנו) וכל העולה על רוחם יאמרו כי זה הוא כוונת הדורש הקדמון / אשר מעולם לא כוון לדברי רוח כלבי • ועל ידי כך מקעקים דברי הדורש הקדמון מאוד בהלבישם את דבריו בגדים לוחים ומגולגלים • ותגיעה לפניך דמיון לחד מהספר מרפא לשון אשר לפנינו • וזה לשון המחבר הזה • „בס"ד דב"ק יתיב ר"ל ור"ח קמיה דר"י נפתח מר ואמר ליה לימח מר דמעתתא ומר אמר ליה לימח מר לבדתא פתח וכו' אמר להם מחשוב לכם משל למה"ד לאדם שיש לו שתי נשים אחת ילדה ואחת זקנה / ילדה מלקטות לו לבנות וזקנה מלקטות לו שחורות ונמלא קרח מכאן וקרח מכאן וכו' חימח לכו מלקטת דשוויא לקרוייהו כי קלא קא וכו' והנה המאמר הזה לריך בחור להבין דבר חכמים וחדותם במה שהמשיל לשתי נשים כי לא דבר ריק הוא ויש לפרש בחופן זה וכו'" עכ"ל המחבר הנ"ל / ואמר כי מי שיש לו חוח בקדקדו הוא המאמר הזה בגמרא יצטרך עוד לבחור אחר זולת ממה שהיח מבוחר מעלמו ? ואמר כי כל משכיל מה שיקשה לו בהמשל הנחמד הזה אשר כבר נמלא בפי המושלים הראשונים / עד שנלרך להאריך בעמל להבין חוכחו ? אך נתן לי זעיר ושמע קלובת המחבר ופרושו בהמשל הנכון ורחב היד הפליח לעשות כלל בחים אחרים / בח עד שבבי יש למען העלות — חרם מחרפי קדמה ! אמר : „כי השתי נשים בהמשל רומזין לחומן שתי נשים הידועות והן חנוסה ונשות הרוח / עפ"י הכתוב והנה שתי נשים

ונפלת ורוח בנפיהם וכו' אשר דרשו חז"ל שהם חנופה וגסות הרוח, מדת הגאוה בא לאדם קודם בזמן ולכן קרא לותה בשם אקנה, מדת החנופה היא הילדה, והנה החנופה היא רוצה שילמד האדם לנדחת וכו' וזה הוא שמלקטת לו לבנות, ומה שאמר לבנות, הרמז עפ"י הכתוב בכל עת יהיו בגדיך לבנים, ועוד אמר הכתוב שם יהיו מעשיכם כשרים וכו' והמקרא הוא גם כיום זרקה והוא לא ידע (גם אנחנו לומדין עמה!) וגסות הרוח היא רוצה שילמוד הלכה וכו', ולא לעמיק לפניך כל דברין כי נלאיתי נשוא לומר! כן שם המחבר את המשל הזה שומם לפחי ולמלום! אחת היתה לפנים נחמד ונעים בעין כל, מה עשה לו המשל הנקי הזה, כי קם עליו, כאשר יקום איש על רעהו להרגו ויפשחהו, ואבי המשל למשל ולשנינה, — ומעתה לא ישוב קורא לחזוב! איך יועילו ויעזרו תוכחת מוסר הנאמרים על לופן הזה? איך תנעם ותטעם לשומעה ואיך למשך לבם להעות אזן אליה? הכזה מוסר נאחרהן? הזה הדרך אשר בה הלכו נביאינו וחכמי התלמוד? עד אנה היה כעלגי כשף וחכ אשר עיניים לשם ולא ירחו, אזנים לשם ולא ישמעו? — ועוד דרך רעה אשר להמוכיחים והכותבים ספרי מוסר בימינו, אשר גם כן לא לעזר ולא להועיל, והוא המנהג לערבב ולבלבל בתוכחתם, סודות מדברי קבלה הנשגבים מאוד מהבנת ההמון, ושתים רעות עושים זה הדבר, הרעה האחת, שכל דבריהם לא יצלחו ולא יעשו פרי, כי הטם לא יבינו כלל דבריהם ויהיו בעיניהם, כמראה לסומא וכנגון לחרש, כי מה יבין העם בשמעם דברי המחבר הנ"ל בתמרו (דף נ"ח) "רחל מבכה על בניה מלנה להנחם שכוונה הוא כי רחל ידוע שרומז להשכינה בכינול ובכה על בניה על שהשכינה בגלות וכו' ולכן אמר בזה ה' כי לו יהיה השם במלואו וכו' כי לו יכנום השם ב"ה לירושלים של מעלה וכו' עוד שם מביא הזוהר הק"ד ובפשטיה שולחה לחמה אמר הקב"ה לחמה גרמתון דאנא ואתון נטרוד מעלמא הא מטרוניתא נפקא מהיכלה וכו' הזאת תוכחת מוסר להמון עם? והרעה השנית, שעל ידי תוכחתם הזאת גורמים להנשגבים השם ב"ה בעיני המון המגשים אשר ידעו ואשר יבינו מעט מזעיר מזה, כי מעשה הוא לשחוק בחמת לדרוש בדברים הנשגבים הללו

בספרים , רק להשרידים אשר יחר ה' נגד עליהם , להם
לבדם נתנו הדברים האלה , מה יחשבו הנביאים בשמעם
שהסכינה נגלות ? מה ידעו מירושלים של מעלה ? ועל ידי
זה יעלו דעות רעות בקרבם לחשוב על ה' דברים אשר לא כן ,
ומידכם המוכיחים בעם ואת לבני ישראל ! אתם הסיבותם לבם
לתורניות בתוכחתכם . שאו נא עיניכם וראו דרך הנביאים
ברוקם ללמד את העם גדולות ורוממות ה' . אמר (ישעיה
מ') מי מדד בשעלו מים ? ושמים זרת תכן ? וכל בשליש
עפר הארץ ? ושקל בפלס הרים וגבעות במאזנים ? מי תכן
רוח ה' ואיש עלתו יודיענו ? שאו מרום עיניכם וראו מי ברא
אלה ! הנה תראה לך התאמן הנביא לעורר לבב שומעיו לדעת
את ה' על ידי פעולותיו ומרוממיו . ומדוע אתם מתעצלים
בזה , יספוג נא הקורא ויאמר מה טוב לתוכחה אם יעמוד
המוכיח וידרוש כוחת : לכו אחי שמעו לי , ירחת ואהבת ה'
אלהיכם ! שאו סביב עיניכם וראו את כל הנברחים על פני
האדמה , כולם יעידון ויגידו על גדלו טובו וחסדו , רואה
השמים מעשי תבעותיו השמש וירח והכוכבים כולם תלוים על
בלימה סוכבים והולכים ולא ישבותו , מי סבבם ומי יחוקק לבל
יפולו אחד לאחד ? מי ברא כל הנבראים בכוכבים האלה אשר
עלמו מספר ? ראו הבהמות החיות והעופות למיניהם שונים
ונפרדים זה מזה , בגדלם במאכלם ובמשקם , מי ברא מי
נתן בהם רוח להמליך טרף לנפשם זה בכה וזה בכה . ראה
הקולעת הקטנה הזאת , אף כי מצער היא במאד מאוד , לא
תחסר ממנו מלומה מכל אשר ליתר הגדולה , כי גם להקולעת
הזאת נתן ה' לב ובכד ובני מעים ותלטומת וכו' הינו זאת ודעו
גדולות ה' ונפלאותיו ! הינו את עלמכם ותדעו כי על גדול ה'
וכו' , ואת התלבים הגדול הזה לא נעבוד ? מוהו לא נירא ?
ונקולו לא נשמע ? תלילה לנו מעשות כדבר הזה וכו' . אם
אם יעמוד הדרשן והמוכיח בבית הכנסת יתלונן ויתקונן ויעתיר
לדבר דברים אשר אין בהם טעם , יסתור וינבח ויפרק ויתרץ
קושיות ושאלות בעניני הדרש אשר אינם נשמעים לשומעים
כאשר המה נמלאים בספריהם ובפרושים בספר אשר לפנינו !
ועל טוב יזכר שם סרב המפורסם ר' נפתלי הירץ ווייזל נ"י

על הטוב לחר עשה פ"י ספרו הנחמד המדות / כי לא כדרך המוכיחים הללה דרכיו / ולא כמחשבותם מחשבותיו / ועל כן כל הקורא לתן דבריו ימלא נועם לנפשו / ובודאי לא יהיו כל ספרי המוכיחים הללה נכף לחת וספר המדות הנ"ל נכף שניה / יכריע לתן כולם •

עוד הנה דברנו מהסבדל לחר בין תוכחת הקדמונים ובין תוכחת האחרונים מלד המדובר / ואולם גם מלד המדבר ים הפרש גדול במחוד • כי הקדמונים הן הנביאים בכל דור ודור והן חכמי התלמוד לא הוכיחו לתן בני דורם כי לם על ידי ההפעליות נפשם זרוחם / בעת לחר רלו דבר מתועב נעשה מבני דורם / גלאו נשוא לותו וכלכל לא יכולו / על כן קמו ויוכיחו / כי כן דרך בלים לוהב מבריס נפשו בקרבו בל תסקוט / רוחו בל ינוח בעת לחר בני לדם סביבו הולכים בדרך לא טובה / וכן מלאנו בתלמוד (נרכות פרק ג') רב יודה בר להבה חוייה להלי בוקיה דלביתה כרבלתא בשוקא סנר דבת ישראל היו קם קריציה מניה וכו' ולם שהודה לחר כן בעלמו ולמר מתון מתון מרבע מלות וו טוויל / מכל מקום נראה בגלוי מהמעשה הזה / לין לבם בער בקרבם ברלותם דבר לחר בעיניהם נחעב ומשוקן / ולא יכלו עוד להתאפק ולעצור ברוחם / והקועלת היולאת מזאת רבה היא / כי דברים היולאים מן הלב / נכנסים גם כן אל לב השומע ויפעלו בקרבו כרלוי / לא כן בדורנו בקום המוכיחים להוכיח לתן בני דורם / לחר כל מגמתם וכוונתם רק לחסוף ע"י התוכחה כסף וזהב / כדרך המוכיחים הסובבים מעיר לעיר ומקבלים נחינה ישראל / או כדרך המחברים ספרי מוסר להרווח על ידם כסף מחירם / או לעשות להם שם קפלרת לקרוא לותם בשם מחבר / מה קועיל תוכחה היולאת מפי האנשים הללה ? הלא פיהם ידבר ולבם אל עמם ! ובפרטות בדורינו עתה כחשר רואים אנחנו • פעמים רבות המוכיחים בעלמם עושים מעשה זמרה ומנקשים שכר כפנחס • והוא הדבר לחר נחמר בתלמוד : תמה אני אם יש בדור הזה מוכיח וכו' כי לא כל אדם ראוי והגון להוכיח לת דורו / רק האיש לחר נודע ומפורסם לאיש יחר ונאמן / דובר מישרים ושונא בלע / לא עשה לרעהו רע מעולם / אוהב ה' ושונא לת הבריות יודע

לכלל דברים במספט , ולכנין במשל ובמליצה רחויה , הוא לבדו יקרב אל המלאכה הזאת כי לו נאה , ולא לאחרים לף כי נקרא בשם יושבים על כפא הוראה , כי המעלות והמדות להורות בין אסור ומותר , והמעלות והמדות להוכיח ולדרוש מעמי אמת ולדקה רחוקים במאוד , ולאו כל אדם זוכה למדות ומעלות אלה יחד ! ולכן כל אים אשר לא עסור הוא , ומטומאתו לא רחוק לעיני הבריות לא יגע להקריב ספר מוסר על מזבח הדפוס , כי מום בו לא לרצון יהיה קרבנו ! — ומי יתן ויחוקו הדברים אלה בלב המחברים והמוכיחים ולא יוסיפו עוד לעמוד במקום גדולים !

והנה בדברים הנאמרים למעלה , דברתי דברים אחדים מהספר אשר לפנינו בכלל , ועתה לנוסף ידי עלין לחקרו בפרט . הספר הזה בנוי על שבעה עמודים ועמוד אחד עליהם כאשר כתב הרב הבונה הזה בעצמו : „ואת צורת הבית על עמודי שבעה יסדתי , ותקוש מלאכת הבנין עמוד אחד על ראש העמודים העמדתי (בנין נפלא לא מלאתי כזאת בכל ספרי מלאכת הבנין .) עמוד שמש , נגד ימי הדין יפוך לשמן , ולשמחה את הבניס שמחה וכו׳ (מקים בנינו למליצתו) בפתיחת הספר הארין המחבר מאוד להתפאר את עצמו ולספר את רוב לדקתו וחכמתו , יאשר לבבו ותוס דרכיו וכה אמר : והנה מיום עמדי על דעתי קלה כמות שהיא אמרי לא׳ תנכי בתופלת ממנו לא דרשתי וכו׳ נסתרות לא עסקתי (וכבל זאת הקעודד ויהין המחבר להפתיק בספרו דברי קבלה ווהר , ויעפיל לעלות אל ראש החקירה מעניני הבחירה והידיעה , אשר בוודאי מן הנסתרות המה להמחבר כאשר נראה לכל קורא את דבריו מה שדרש בהם .) זולת דבריהם הקדושים בכבל שים בו חטא כאי לא בליתי (הם למליצה בזאת !) יקרון האור מן החושך הבאתי והכרתי (מה מאוד עמקו מחשבות המחבר אשר ידע להבין היקרון האור מן החושך , אך מדוע לא נתן לב להבין גם היפוך הקרון ?) קודם בחול לא ערבתי (פיו הכשילו ולריך להיות חול בקודם לא ערבתי) אפילו נתלבב קטנה לא נגעתי , בשם זרה לא נכוויתי (אבל בשם קודם ?) סאור שחור וכו׳ לכן הקרב אותה לא קרבתי (הוא בדבר אשר דברתי למעלה בלשון עלגים דברו , כי מי הים אשר

שמע מעולם שהקריב חסד חסה לקרבן? ומאחר הוה לחליק
פה הקל בהפעיל, ויהם בנגוד שלנו ניהם הפעל ונריך להיות
קרוב אליה לת קרבתי — לך על שנגתו הוחת נסלח לו כי גם
החסה הנטועה והנקיה דקדוק בעיני החסיד הוה חסה זרה ועל
כן לת קרב אליה לנגוע בה לפילו בחלצע קטנה —) מפקח
ניתי חיסי ואניורים (לריך להיות ואניורהת כי המחבר דבר פה
מחסה זרה) הרחק כמטחוי קשת גבורים חוסה הרחקתי, קורס
כמו דוה לת קחמר לה הלמרתי, (מליצה נחה: קחמר לה
הלמרתי!) מניתי המולה חוסה הוצחתי (לת ידעתי לך בחה
החנופה הוחת חל בית החסיד, הלת הרחיק חוסה למעלה
מפקח ביהו הרחק כמטחוי קשת גבורים) להיות בחחת השפחות
לרקחות ולטבחות חוסה לת רלתי (רחו ערמת החסה הזרה ידעה
כי גדולה שמושו יוקר מלמדו על כן בקשה ממנו להיות שפחתו —)
עדות ה' הנחמנה וכו' כי היה שעשועי וכלי חמדתי, חולרי
ושכיותי, ענקים לגרגרותי שמתי, לחותי לת ורעיתי וכו',
למי חם לבינה חוסה קרלתי, לבת ולבים חוסה לקחתי וכו'
עטרה לרחשי חוסה נשחתי, חילת להבים ויעלת חן בהבחה
שניתי (המחבר הזה רולה להודיע כי הוח היטיב מעשיו מהרמ"בם
ז"ל לשר לתרו עליו כי הוח למד שתרי החכמות רק להיות לו
לרקחות וכו' והתורה לבדה תהיה לו לבניה, לך החסיד הזה
געל ושקן מלוד בהחכמות עד שלת ירלה לקחת חוסה לפילו
לשפחה, ולכן התורה לבדה היה חשקו, היה חמו, היה לחוקו,
היה בחו היה רעיתו, היה ניהו, היה שפחתו, היה עטרתו,
היה ענק לנוחרו, היה חופף לו היה טבחה לו היה רקחה לו,
והיה עושה לו כל מה שלבן חפץ — חשת חיל כוחת מי ימלת?)
כיתי קדם מי יקן לוחי, סם הרבה קורה למדתי (ופה? —)
וחני בה' בעחתי וכו', כן דבר המוכיח הזה בגודל לבב ויקרת
בקול גדול לת לדקתו וחסדו! כן הודיע על דלקות ספרו שלת
חבן בחכמה ושכוח משולל ונעדר מכס, מה יקוה הקורת
בהלוחו פתיחה כוחת? מה יחמר חס ירחה הים חשר יוהיר לת
הטס על גסות הרוח בנגוחה לב ידבר? מה יחשוב חס ישמע
מפי הים חשר חין בכלם להודיע שכוח משולל מן חכמות,
לוהרות לבלתי למוד חכמות? חיך יכול הים הזה לשכוח על

דבר אשר לא ידע שמץ מנהו ? איך יכול אדם לומר (נדף ל"ד) „וחין בהם לא טעם ולא רועלת אלא אבוד הומן בהבלים ולמטה : ומצנם אין שום לקרוא עלמן בשם פלוסופים והמקרים (נריך להיות והחוקרים) ואפילו אינינון להו כופי טעותי, כשהם הן הוא שרוצים לחקור בדברים של מעלה קודם ה', גם זאת וכו' אדם אשר לא ידע כלל מה שלמעלה ממנו ומה שלמטה ממנו ? ואף אני אענה כדבריו וכמליצותיו, אפילו יהבינון ליה כולי טעותיה לומר שמחקר בדברים שלמעלה אין בהם טעם, מכל מקום יודיעני החסיד הזה מדוע לא למד שאר החכמות אשר יש בהם טעם וריח, ואינם קודמת ה' ? ירחה מה שבקש הרב החסיד בעל קודמת הלבנות בהקדמה זיכלם ! וזה לשון החסיד בעל קודמת הלבנות : ועינתי מנהגי בני האדם ברוב הדורות וכו' אשר זלזלו בחכמת מלות האברים כל שכן במלות הלבנות, ואשר ידענו לנו מהם לעיין בחכמת התורה הוא לדבר שיקרא נו חכם אצל עמי הארץ ושיעשה לו שם אצל הגדולים (לו היה החסיד הזה חי בדורינו היה לומר שמקנון לעשות קרדום בה להיות סופט ומוצל, לגדות ולהחרים כל חיש יפר אשר ידענו לנו לנקוש נקמת ה') והניח לעיין בשרשי הדת ויסודי תורתו אשר לא היה לו להתעלם מהם ולדהניהם ושלא יוכל לקיים מצות אם לא ידעם ויעשם כמו למונת היחוד, אם אנחנו מחויבים לעיין בו מצד שכלנו או אם יספיק לנו אם נדעהו מצד קבלה וכו' כאשר יאמרו הפתאים מבלי אות ומופת (קורת לחוד הסכת ושמע דברי החסיד הזה ופקח עיניך על דברי המוכיח אשר לפנינו — החסיד בעל ח"ס מלוה לעיין בשם, והמוכיח שקץ יקוץ כל מי שיעיין בשם, ומדוע ? — מפני שגם הוא לא רצה לעיין בשם ולא למד דבר חכמה מעולם — הא לך המשל מן הסוטל והעוגבים ! —) לו אם לנחנו חייבים לחקור וכו' עיין שם ותמלא הכל בתריכות . וכמו כן בקש עוד כמה פעמים בספרו כנודע, והמחבר הזה קרא שנה ושלש ספר תורת הלבנות, כאשר נראה שמלת כל דף ודף דברי הרב הזה, עד שאם נבקש דברי בעל תורת הלבנות מדברי המחבר בעלמו לא יעלה בכמות הספר לשלשים דפים אחת אשר הוא עתה קכ"ד

דפים , ובוודאי עשה המחבר את עצמו בדברים האלה כאלו לא ידע . ואני לא להמלין בעד החכמות בחתי פה , כי לא עם לים ריב כמוהו לדבר מספטים בעד החכמות , ומם מה קחסר החכמה אם היא מתוספת בעיני המחבר ? הלא גדולים ועוגים ממנו למדו ויכבדו תוקה במאוד וירוממו תוקה בקבל עם . מי לא ידע התנאים הלדיקים הרמב"ם , הרמ"בן , רד"ק , רש"י , בעלי תוספות וכדומיהם . אך לבי יסתומם בקרבי , מעי מעי אמו נרתוני לית לבדה חכמת חכמינו , ובכל דור ודור החכמה ממנו מתמעטת , ואחמה תלויה בריאני העם , אשר נותנים ע"י זאת את עם ישראל לשמאה בין העמים , בזו לנו לענג לנו , בקרחם לחרינו עם נבל ולא חכם ! ואין לים מתעודד להריס רחם כי ירא פן בחרס ילחו לקרחתו , (כאשר עשה אמוכיה הוא לחים ריבו חים לדיק ויאר , חים מפורסם ונדול ממנו בתורה ובחכמה וכירחת ה' אשר קנחו ה' בתחת והודיע שנגות ודומות המחבר הוא אשר שנה בספרו הקודם אשר נקרא בשם תורת יקותיאל , ובכר הודה כל חים תורני לדברי המקנא ויאמר כי האמת אתו , ובכל זאת לא הודה המחבר ולא בוש מלהחריס המקנא . ומאחרי רבנים רואים ויאמו יד לפיהם — .) ראו מה שכתב הכוזרי בספרו (מאמר שני) „אמר החבר והסנהדרים היו מצווים שלא יעלם מהם חכמה מהחכמות האמתיות והדמיוניות וההסכמיות וכו' ואיך ימלא שבעים וקנים חכמים אם לא תהיינה החכמות האלה מתפשטות קיימות בתומה זו , ובעת שיהות זקן אחד יעמוד אחר תחתיו כמוהו , ואיך לא יהיה זה וכולם לריכים אליהם בתורה וכו' עכ"ל . עוד תניא לפניך דברי הרב ר' משה בוטריל אשר כתב בצוואתו לספר ילירה (פרק ו') וזה לשונו ואמר משה בוטרילו יהיה נפש אריסטו בעדן גן החיים מלד מאמרין הנכבדים והרמוים , ואני רואני אני חושבו אהבה שלימה כי היה לו בחכמה , ואני לקנת מפני ישראל שלא השלים נפש אחותו אלרבותינו הוא אשר אמרו אריסטו ודרשו , כי הרבה מאמרים נכבדים דבר אריסטו אלרבותינו הוא מסכים , ומעותם שכלו הבהיר גזר משפטים ודברים לדיקים וכו' . כוונת חשבו הרבנים הקדמונים , ולא העלו מוס בכל החכמות , ועל כן לא היו נעדרים מהם , והרב בעל חובות הלבבות בעלמו

כתב שמחך לחנורו מה שמלח בדברי הנביאים , ואחר כן מן דברי קבלות , וכן דברי החסידים והחכמים שבכל תומה ותומה וכתב וכבר אמרו כל האומר דבר חכמה אפילו בחומות העולם חכם וכו' אך המוכיח הזה הניח בספרו פעמים רבות , ובפרטות בעמוד יום הדין , שבלעדו וולף חכמי ישראל , והמה לדעתו רק הרבנים היושבים על כסא הורים לבד , אין חכם עוד בארץ . מכל מה שהנחתי יספוק ויקים הקורא בעצמו על טיב הספר הזה , וירחה כי אין פחותו עוד גלול ומעורבב , בלי תואר ובלי סדר , וכל דרכיו פשעיו ומאמרין הבל המה ותבחל נפש הקורא לקרות תוכח . ואני אנכי כי נלאיתי נשוא לקרות שנים שלשה עלים ממאמריו מפני ערבוב דבריו בחוך , ומפני רוב דברי שטות אשר נמצאים בזה הספר , גם יכפיל ויבנם וישלם דבריו , בלי מספר , ותקון נפש השומע והקורא . סוף הדבר מי שירלה לרחות לפס כנים דברי יקרא נא ליזה קף שירלה , ובפרטות יעיין בדרכיו , אשר כל השומע ילחק ! אך על שתי פעמי המחבר לא אוכל להתאפק ולדבר אתו משפטים (בדף ד') כתב וזה לשונו : ועפ"י אמרתי לייחב הפסוק שובה ישראל עד ה' אלהיך כי כשלת בעונך , קחו עמכם דברים ושובו אל ה' אמרו אליו כל תשא עון וכו' והנה ים לדקדק מ"ש אחלה בעוניך לשון נוכח ובפסוק השני אמר כל תשא עון שלא לנוכח עכ"ל . יספוט נא הקורא אם בר בי רב דחד יומא יפא שלא כהוגן כאשר שלל הרב הזה ? הלא יגוש ויכלם בחרפו את אלהים לאמור אליו כל תשא עוניך ! (בדף כ') הקשה על הפסוק כי יפלא בעיני שארית העם הזה גם בעיני יפלא , ויאמר דכתיב כי יפלא בלשון יחיד , ונקט בעיני לשון רבים וכו' מי יתפוק עוד ויתן מחסום לפיו בשמעו דברים כאלה יוצאים מפי הלים אשר הוסס לפיות שופט על עם רב יאמרם הסס ? והלים זה אשר לא ידע כלל הבנת המלות יתעודד להתקומם ולפסוע על רגלי עם קודם ? מה יאמרו העמים אשר בקוכם אנו יושבים בשמעם כזאת ! אך מה נוסיף לדבר , ידעתי כי לא להועיל יהיו דברי , כי אחרי אשר הקשה עורף נגד הגאון המחבר ספר מלפה יקתאל , ותחת אשר היה לו להודות על האמת ולברכהו בשם הרדיפהו , ואיך יפתח לקחת

מוסר

מוסר ממני , על כן אסתיר פני ממנו ומספרו , ואפלאתי
לגלל מי סיסיר לב החכם מקדמנו , ויחדם ימינו כקדם ! —
אמ"ת .

נאכריכט

אן דיא העררן בפֿערדערר , אונטערשטיצר ,
אונד סובשקריבענטן אונזרר מאנאטסשריפֿט .

ווירר טיילען אויט דיזר העפֿטי דאס לעטצטי קוומרטאל דעס יעכסטן יהרגאנגס מיינר טריפֿט , דיא דאס גליק האטטי פֿאר אנפֿאנגי מיהרר עגטפֿעהונג ביי יעלט יערר קענגר זו גפֿאלן . ווירר קענן מונזרי לעזר פֿאסט אוך אלי ליטערארישי לייטטריפֿטן מנדרר נאטיההן פֿרווייון , אוך זיא זו מיברינגן , וועלכי פֿארטטרייטי פֿיר דיא אויפֿ= קומרונג מונזרם פֿאלקס דיא גרעסטן גלעהרטן מונזרר לייט זיך פֿאן דיזר מונזרר באיהונג פֿרטפֿרעכן , מונד פֿריפֿאט ברינגי פֿאן יונגן מונד פֿלוימיגן לייטן יידיטר נאטיהן , קענגן מנזיר פֿארהאבן ניכט גנוג נאבן , מיידטן זיא מונם דיא קרעפֿטיגטטן בוויזי געבן וואם פֿיר ווירקונג דיזי טריפֿט אוך מיהרן לייטט , מונד וועלכן מיפֿאלום זיא אוך מיהרי בילדונג האטטי . דאס מיני זולכי טטיאאי דעס פובליקואם פֿיר מונם דיא גרעסטי בלאהגונג מיזט , דא מונזרי גאנצי באיהונג נור מיילנג מונד מלין אוך דען נוטצן מונזרר יונגד מבגילט , מונד ווירר קיין מנדרם מינטערעסי קענגן מלם דיא בלעהרונג מונזרר טוועכרן בריידר , מיזט לייכט זו ערראכטן , מונד ווירר ערקענגן עם איט דעס פֿרבינדליכטן דאנקי .

אום דעטטי קרעפֿטיגר מבר ווירדי עם מונם זיין , וען ווירר מוגם גינטיגט זיהן מעלטן , מונזרי מרביט

נידר

ניידר זו זעגן , מוך דער יונגד מוזדרם פֿאלקס מיין אויטע
ז׳ ענטליהן דאס איז ז׳ מיינט אז ווילטיגן מוך עדלן זוועקי
פֿיהרט ; מוך דאס ווילן דאזו גענהטיגט זיין ווערדן ,
מיוט ליידר מוך ז׳ קלאהר פֿאראהר ז׳ זיהן , דאהער
ווילן גענגוועדטיג , דא עס נאך ניט מיוט דיא גוטי זאכי
ווידר מיט גליי ז׳ ברינגן , דעס פובליקום מוזדי קלוגן
פֿינקטליך פֿאלצדן , מוך זיינן בטייד ערווארטן ווילן .

איין יעדר זאכפֿרטטענדיגר ווירד דאריבר ערטטוינן ווא
עס אנגליך ווער , דיא מאכטטריפֿט ביא
מיינ זא גרינגן מנשהן סובטקריבענטן , ביא מיינר
פֿראהעלטניסמעטיג גרינגרן מנשהן איט־מרבייטר , מוך
ביא מיינר זא גוויסנלוזן בהמדלונג מאכר קאוויסמענר מן
מוזהונג דער נשהלונג , זעכס יאהר היגדורך ז׳ ערהלטן
מוך פֿון יאהר ז׳ יאהר מאטעריאליטר זא ווהלן מיט
פֿארמאליטר ז׳ העבן . אלן ווירד מוך מיינטטהן דאס
ווי מיט ווהם נור זוך בעטטן דער גוטן זאכי העטטי
גטהן קענן , איט דער גרעטטן כרייטווילליקיט גטהן
העבן . ווי האבן טטהט דיא אנפֿאנגט הרוסטגעבני 12
באלן יעהרליך , פֿון תקס"ח אן דיא באלנהן מוך
24 — 25 ערההעהט , דיא טרייטן זארגפֿעלטיגר מוך
אויהיזאר גזאמלט , מוך יעדן פֿארטהיילן דעם פובליקוא
ז׳ בפֿערדן גוכט , מוך דעלאלך — ווער זוללי עט
גלויבן ? — האט דיא מנשהן דער סובטקריבענטן זיך
פֿארקליך פֿר אינדרט , מיוט דיא נשהלונג במלר היר
פֿרט מולגטאבן ווהדן , מוך פֿון מיינן מרטן גאר
מויסגבליבן ! ווי דירפֿטן פֿרייליך , מוך מוא ווצן דער
גוטן זאכי ז׳ רעכן , ניכט פֿיגליכרם טהן , מיט דיא
יעניגן דיא מיהר מוך מיינ זא מונגרעכטן ווייי מיא ווצי
טטהן , עפֿנטליך בקאמט ז׳ מאכן , מוך מן מוזדר
מנליכי נאטאליכא בטרמן זוך גרונדטטן מוזדר גזעלטפֿט
מוך גליאפֿפֿליכא בטרמן זוך דריפֿערטגקייט
בגענזוג

בגעגנונג פֿר אייבן / מן דער האפֿנונג דאָס זיא / וועט
מיהען גענוועדטיגט בלאָט זו גיכטי קצאט / זיך דאַרמן
קעחרן / מוד מיהרי פֿעהלר גוט זו מאכן בטערבן וועדדן .

אום מוס מבר פֿיר דיא זוקונפֿט בייא דעם עדלרן
טהייל דער נאטיאן דער דען נוטצן מוזדרם פֿאַרהאבנם
מיינזיהט / מוד דיא גוטי זאכי גערני בעפֿערדרט וועדן
וי / פֿאַן דעם פֿאַרמוגרך / מוס העטן ווער זיא מוס
בֿ בפֿריאן / ליגן ווער הירדורך מן :

1 דאָס ווער גזאגן זיכד דען מאספ פֿאַרטזוועטזן / וואָזו
ווער מוך בריעם מיי אנגי פֿירטרעפֿליכי אנוטקריפטי
פֿאַררעהטיג האבן .

2 דאָס ווער קיפֿטיג דיא אנגאָטם רובריקן מוד יאהרם=
זאָהל וועג זאָן / ווער מוס פֿאַלגליך מן קייני זייט
בינדן / זונדרן זיא מאָס ווער מין העפֿט זו זעכם בזגן
פֿערטיג האבן / עם הרוים גענן וועלן / דענאך זיא זולן
(מוס דען מנקוילך דער טריפֿט ניכט זו פֿרטהיירן) יהרליך
ניכט אעהר מלס פֿיר העפֿטי ערטייגן . אוי הן ווירד דער
יאי מאספ פֿאַן נון מן מוגטר דעם הויפטטיטל .

המאספ כרך השביעי מחברת ראשונה

ערשיינן / אונד זא פֿארט יעדסמאהל פֿיר מהברות
(הפֿעטי) אייגן כרך (באנד) אוים מאכן .

3 דאָס ווער קיין טטיק מן קיינן קאַמיסיאָנער פֿרמכפֿאַלגן
זאָן / מהני ענטוועדר זונ פֿאַרמוים דיא נההאן זייגר
טובטקריבענטן / דיא גלייך נאך דעם אפֿפֿאַנג יעדם טטיק
גענן מייני קוויטטונג פֿאַן מונזרם רעדאקטער . אוי 12 גר׳
אין ו״ד זאהלן / פֿאַר מוס זו המבן / מדר פֿאַן מיהם (דעם
קאַמיסיאָנער) זעלבסט פֿרזיכרט זו זיין / דאָס ער דיא
מנזאהל עקסעמפֿלרי דיא ער פֿרטרייבט / גנוס בהצלח /

מוכ מוגם דען בטרעג נאך דעם יעדם אפלינגן אפצאנג
פרמאפט מיינטיקט • מין דיזע זעלטרן פֿאלן מבר האט דער=
זעלבי מיני גרעסערי פרמוויזלן ווא בי: הער זו עד ווערטן /
ווערבר עד זיך דען נאך פֿרהעלטנים דער מבנהאי /
מוכ מעהרערע מואטטענדי / איט מוגרד רעדמקטער
טיילנעהאר מוגרר גזעלטאפֿט מיוט •

4 דאם ווי ידידנו ד־היקר ר' אדלר־פֿסזאהן זוכ
רעדמקטער מוגרר אפֿיטטריפֿט / גוועלט האבן /
מוכ דאם עד דיא פֿרזענדוג דער טריפֿטן זא וואהל ווא
דיא קאררעספֿאנדענץ מוכ מיינקאמירוג דער גאנצר מיבר
זיך גנאן האט / פֿאלגליך מוך דיא בריפֿי מן מיהן מוגטר
זיינר מדרעסי

Aron Wolfsohn.

גריפֿטט ווערדן • ווהבייא זו באערקן / דאם דיא בריפֿי
מן דיא גזעלטאפֿט דיא עטוא אפֿנוסקריפֿטי מדר נאכריפֿטן
ענטהאלטן איט דען בוכטאבן J. L. דאם הייסט
ליטטערארישן אינהאלטם בלייבנט ווערדן אינן •

5 ליטטעראטט בייאטרעגי / ווא מוך ניטלייבע מוערס
טיאאבם / בייאדרם וען זיא מוגרר נאטיון בטרעפֿן /
נייאט דיא גזעלטאפֿט גערני מן מוך פֿרטפֿריפֿט זאלי
מיינריקן זו זאהן / דא מבר ווערהרד דער עקסיטטענם מוגרר
גזעלטאפֿט אטהררי בריפֿי פֿען מוכבקאנדטן מיינזענדי
ווערדן / דיא וועדר מוגם נאך דאם פובליקוס מירגנד מין
פֿרגניגן מדר נוטן ווהזן מבר דער גזעלטאפֿטקאמי פֿער=
געבלך מוך פֿארטא בראכטן ; זא אינן מן דער זוקונפֿט
מיינפֿרטטענדיגן אוך • מן יעדם פֿאלי מבר ביטטן וויר
מוגם דיא נאאן דאם סובסקריבענטן מוא / מוך זיא ווידר
טיילנעהאר מוגרר גזעלטאפֿט מיוט •

דאם

9 דאָס יעדר מען דער זיך מיינט מונבטאלטנין רופֿט בוואוסט

מיוט / זיך מעלדן אאך מוך טהיל אן מוזרר גיעלטאפֿט
זונהאן / מוך (ווית ברייטט מין דעם תבנירת משנרת
תקמ"ז בקאָנט גאַמֿט וומרדן) זיך ענטוועדר מוֹם הורניי
מבר מוֹם נדיב מיטקריבירן למען קמן • מוֹם ערטטרר
האָס ער דען מוך וען מיין ליטערריטן מויפֿוטן מוך
מוֹם לעלטרר מיין כליבינן יעהרליכן געלדט בייטרמ
לטובת ההברה מיינוועגדן • ווער ערוומרטן מוֹוֹ הירר
מיבר דען בטייד מיינט געהרטן פובליקואט / דעם דמרטן
גלעגן מיוט / מיני טריפֿט דיא נור כלעהרונג דער יונגד
מוך נור מונטרהאלטונג דער ערוומכטטן דאָס בעמטי מונטר
מוֹם פֿמרהמנדן איטל מיוט / מויפֿרעכט זו ערהמלטן ; מוך
פֿרפֿפֿליכטן מוֹם ווען ווער 200 טובטקריבענטן המבן דיא
יעלבי נמך מוזרן בעמט אטגליכמטן קרעפֿטן פרוואפט
פֿארטוויטטן • ווֹם מיבריגנם נמך מבלוג מוזרר קמטטן
מין דיא קאמי דער גיעלטאפֿט פֿליטן אעכטי / אוֹל
יהרליך זוֹם בעמטן דער נאטיטן פֿרוועדט מוך דריבר
עפֿנטליך רעכטאפֿט מבגלעגט ווערדן • ווען ווער מוזרם
פובליקום מוין טריימי מוך גלויבן פֿרזיכרן דאָס ווער בי
יעלט נמך מן פֿארטום פיר דיא גיעלטאפֿט טטהען / זו
מוך דאָס נור ענטטולדיגונג דיהנן / דאָס ווער דיא פֿרטפֿרמכי
רעכנטאפֿט בי יעלט ניכט מבגלעגט המבן •

בדלין תקן לפ"ק •

חברת שוחרי הטוב והתושיה •

זה ימים לא כבירים כנ"ל

„הנה שמעתי שמועה סמוך לעיר קטן בית
„עתה, בבית איש נכרי כמוה ספרי עכמנואל, ובשמעי
„זאת מסתי ולא התמהמתי ללכת אל האיש הזה ולשמוע ממנו
„אם ירצה למכרם, וכה עניני: הספרים האלה בתו לפני
„שנים רבות לידי אבותי אשר יהודי אחד מסר לאבותי למשכון, ומאז התגלגלו אותם בבתיהם מאבותיהם עד עתה
„שנפלו לי בירושה מעזבון אבי, ובדעתי למכרם אך לא
„לאחדים, כי אם בפעם אחת, וכסף מחירם יהיה בעד
„כולם ג' מאות ר"ט, שהוא שלשה ר"ט בעד אחד, ואתה
„תשבתי למשפט להודיעך למען וכו' וכו'."

ועתה אחי אוהבי לשון עבר! הלא ידעתם כי הספר
המכונה הוא אוצר נאמנינו במאוד, ורבים מאחינו,
לו ובפשט חפלה לקנותו בדמים מרובים, אך לית מנלתים
בלא, ובגלל הדבר הזה אמרתי להודיע זאת ברבים, אולי
יקנדבו נגשים רבים יחד לקנות הספרים האלה, ואז יודיעו
אותי מחשבתם בתגרות, או יודיעו זאת להנגשים המתעסקים
בצניני הוא אשר נקבו בשמות למעלה. אך בתנאים האלה יקבלו
המתאוים את הספר הנ"ל, וזה.

(א) אחרי שמקום הוא אשר אחת ידו הספרים הנ"ל, רחוק
מאוד ממני, והוצאות מרובים להביא אותם משם לעירי,
על כן ישים כל ספר ום' שלשה ר"ט ח' פנים, דהיינו
השמונה פנים יהיו בעד ההוצאות אשר עלי.

(ב) כל מי אשר נשתו לבו נבון על החתום לקחת הספר
הזה, ישלח תיכף ל' ר"ט ח' פנים, (ויקבל נגד זה
שובר ממני, או אם ישלח להמתעסקים הנ"ל יקבל
השובר מן המתעסקים) והשובר דהיינו ב' רעיס ישלח
בעת אשר ימסר לו הספר:

(ג)

(שפד)

9 דמש יעדר מען דער זיך מיינט מונ[illegible]
מיוט / זיך מעלדן מאג מוק טהיל מן / הנ"ל / ליד כל
גוטהאן / מוג (ווען ברייטש מין דעק
תקמ"ז בקאנט גאמבט וומרדן) [illegible]
מהר מום נדיב מינשקריבי לעצורי יקבלו נעד טרחתם לחד
[illegible] והמם מקוינים לקח סובר על קבלת הכסף
להחזיק / ולשלוח לי הכסף נגד סובר אחר ממני .

(ח) כל מי אשר יכקוש בעצור הספר הזה תגרת לי / ימחול
לשלוח לי פחגרת פאסט פרייא / כי זולת זאת לא
אקבל שום תגרת בעתן הזה .

ברלין אהרן וואלפסזאהן .

ואלה שמות פחנסים פרוסים להתעסק בדבר הזה ולקבוץ
תקומים מסתקנדנים בעם .
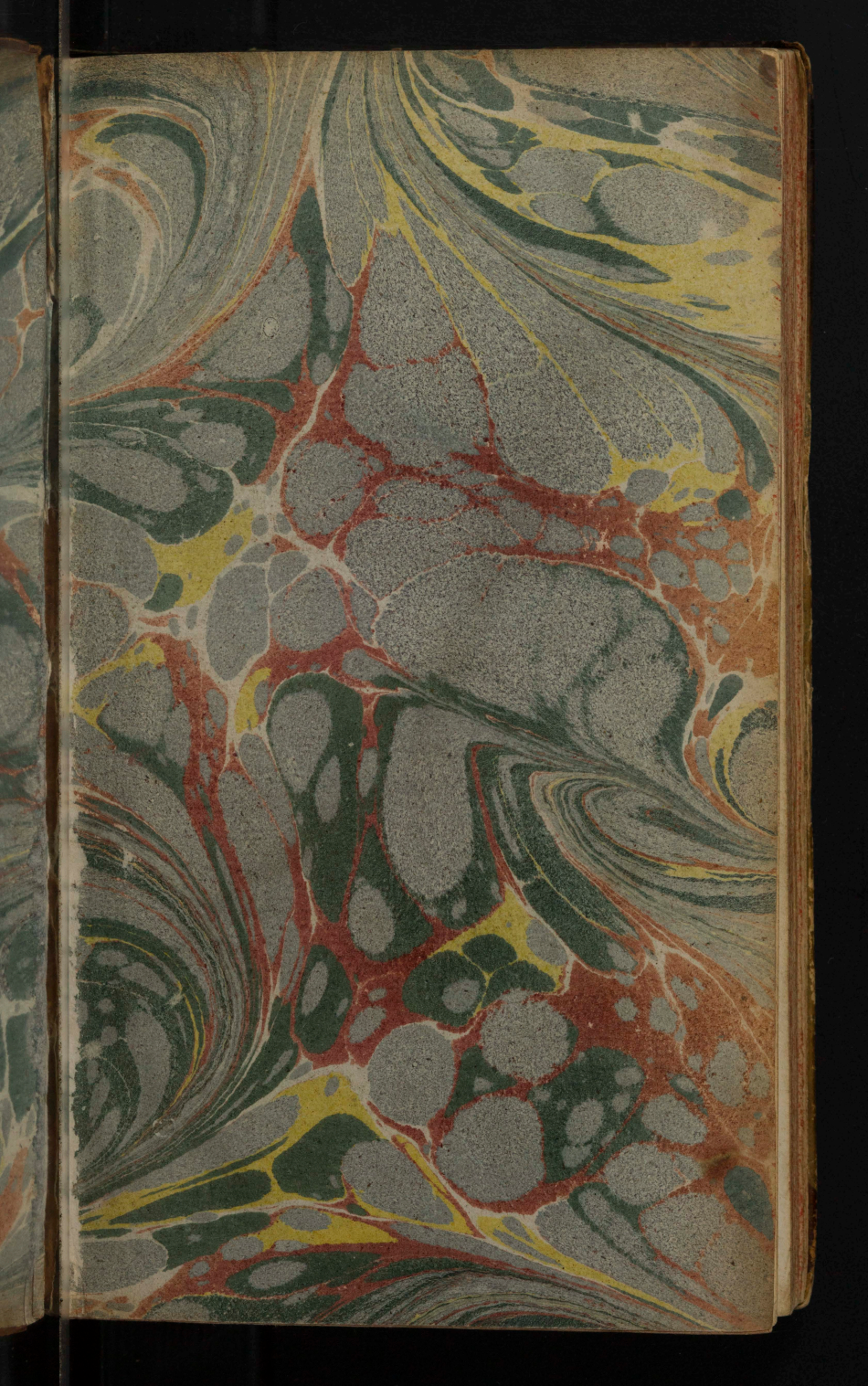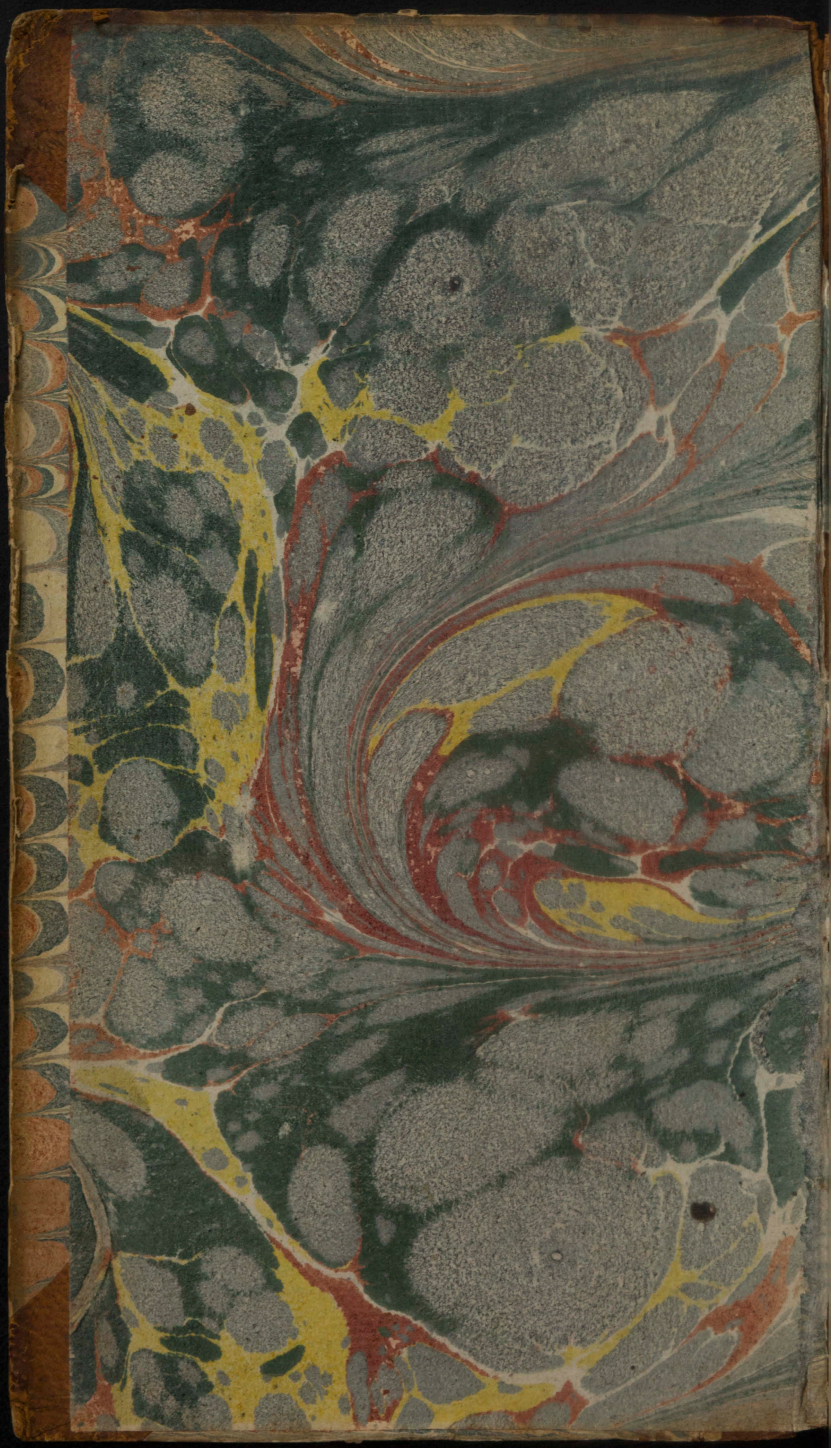
ברעסלוא	ד' יוזל ראפנאוויץ
האמבורג	ר' יאקב זולצבאך
וויען	ר' שמואל דעטמאלד
נאנסי	ר' זעליגמיאן פאפנהיים
פראג	ר' אברהם ליב ליפשיץ
פראנקפורט אם מיין	ר' יעקב שטיצרן
קענינסבערג	ר' מענדל ברעסלוא